

Projekt asistent

PLATFORMA

Projekt su sufinancirali Europska unija iz Europskog socijalnog fonda i Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Sadržaj i stajališta izražena u ovom materijalu isključiva su odgovornost Platforme za Društveni centar Čakovec.

**GOSPDARSKA DJELATNOST UDRUGA
UDRUGE I ZAKON O JAVNOJ NABAVI**

GOSPODARSKA DJEATNOST UDRUGA

Udruge mogu ostvarivati prihode obavljanjem djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi i obavljanje gospodarske djelatnosti samo ako je to propisano statutom i ako je sukladno s posebnim propisima kojima se uređuju uvjeti za obavljanje te vrste djelatnosti.

Sukladno članku 9. Zakona o udrugama, djelovanje udruge temelji se na načelu neprofitnosti, što znači da se udruga ne osniva sa svrhom stjecanja dobiti, ali može obavljati gospodarsku djelatnost, sukladno zakonu i statutu i to pored djelatnosti kojima se ostvaruju njezini ciljevi utvrđeni statutom, ali ih ne smije obavljati radi stjecanja dobiti za svoje članove ili treće osobe.

Gospodarskom djelatnošću smatra se razmjena dobara i usluga na tržištu radi ostvarivanja prihoda, dohotka ili drugih gospodarski procjenjivih koristi.

Ako u obavljanu gospodarske djelatnosti udruga ostvari višak prihoda nad rashodima, on se mora sukladno statutu udruge koristiti isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih statutom. Ako postupa na ovakav način, udruga može obavljati dohodovnu djelatnost i ostvariti neograničeno visoki prihod.

Načelo zabrane stjecanja dobiti za članove i treće osobe udругu ne sprječava da podmiri troškove ili na odgovarajući način nagradi članove i druge osobe koje za nju obavljaju određene poslove koji pridonose ostvarivanju cilja udругe.

Nadležno upravno tijelo rješenje o upisu udругe, koja je u statutu propisala obavljanje gospodarske djelatnosti, odmah po upisu u Registar udругa obavezno dostavlja Poreznoj upravi.

Obavljanje gospodarske djelatnosti ne znači nužno i obvezu upisa u registar obveznika porezna na dobit. Kako bi se definirala ova obveza potrebno je utvrditi sljedeće činjenice:

- dovodi li neporezivanje do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu u odnosu na poduzetnike
- obavlja li se djelatnost samostalno
- obavlja li se djelatnost trajno
- obavlja li se djelatnost radi ostvarivanja dobiti ili drugih gospodarstveno procjenjivih koristi

Ukoliko bi udruga imala obvezu upisa u registar obveznika poreza na dobit, a posljedično i obvezu obračuna/plaćanja istog, za tu se svrhu treba voditi posebna evidencija neprofitnih i profitnih prihoda/rashoda, sastavljati godišnji Obrazac PD te dostavljati posebne evidencije Poreznoj upravi.

Pri određivanju dopuštenih gospodarskih djelatnosti valja poći od načela da je udruzi dopušteno obavljati sve djelatnosti koje su utvrđene statutom udruge osim onih koje su zakonom izričito zabranjene. Za svaku konkretnu gospodarsku djelatnost treba razmotriti odgovarajući propis, a nakon toga procijeniti je li konkretna djelatnost izričito dopuštena ili zabranjena, pa ako nije zabranjena utvrditi pod kojim uvjetima takvu djelatnost može obavljati udruga.

Zakon o porezu na dobit („Narodne novine” broj 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 114/22):

1. Udruge koje obavljaju određenu gospodarsku djelatnost čije bi neoporezivanje dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu, dužne su u roku od osam dana od dana početka obavljanja te djelatnosti upisati se u registar poreznih obveznika koji vodi Porezna uprava radi utvrđivanja obveza poreza na dobit po osnovi obavljanja određene gospodarske djelatnosti;

2. ne razmatra na koji način udruga koristi višak prihoda nad rashodima, već se u obzir uzima činjenica da bi neoporezivanje udruge stavilo u povoljniji položaj na tržištu od poduzetnika koji je obveznik poreza na dobit i obavlja istu gospodarsku djelatnost;

3. ne propisuje visinu prihoda do koje udruga ne bi imala obvezu prijavljivanja gospodarske djelatnosti;

4. ne propisuje obvezu udruge da radi obavljanja gospodarskih djelatnosti, u svrhu ostvarivanja ciljeva utvrđenih statutom, osnivaju trgovačka društva, zadruge ili druge gospodarske subjekte, sukladno posebnim propisima.

Udruga koja sama prijavi obavljanje gospodarske djelatnosti neće dobiti rješenje, već postaje obveznik poreza na dobit bez rješenja, međutim, ako Porezna uprava na vlastitu inicijativu ili na prijedlog drugih poreznih obveznika ili druge zainteresirane osobe, obveže udugu na plaćanje poreza na dobit, o tome će izdati rješenje.

Udruge se pri prodaji proizvoda moraju ponašati kao poslovni subjekti te ispunjavati minimalne tehničke uvjete (oprema i sredstva pomoću kojih se obavlja trgovina, opće sanitarne i zdravstvene uvjete prema propisima o hrani kojima moraju udovoljavati prodajni objekti te opremu, sredstva i osobe koje neposredno posluju s robom i mogu utjecati na zdravlje ljudi, sukladno posebnim propisima).

Zakon omogućuje obavljanje djelatnosti trgovine i neprofitnim pravnim osobama. Bez ishođenja minimalnih tehničkih uvjeta, a sukladno posebnim propisima, one bez ostvarivanja svojih ciljeva mogu obavljati sve djelatnosti utvrđene statutom, osim onih koje su zakonom izričito zabranjene. Također mogu obavljati prodaju robe ili usluga, kao zakonski dopušten oblik trgovine na malo, u prostorima kulturnih, sakralnih, obrazovno-pedagoških, znanstvenih i drugih javnih ustanova, kao i prostorima koji se smatraju zaštićenim područjem prirode te vlastite proizvode na način određen člankom 10. stavkom 1. podstavcima 2., 3., 4., 8. i 12. Zakona o trgovini, dakle izvan prodavaonica.

Udruga kao neprofitna organizacija može prodavati robu iz donacija i poklonjenu robu za koju ne pruža nikakvu protuuslugu davateljima te se takva roba može tretirati kao vlastiti proizvod, ali ne može prodavati robu za koju dio naknade mora isplatiti donatoru.

Za obavljanje prodaje predmeta koji nisu proizvod udruge ili na način koji nije propisan Zakonom o trgovini potrebno je zadovoljiti odredbe članka 4. navedenog Zakona te registrirati udruhu kao trgovačko društvo, odnosno obrt, čija je djelatnost kupnja i prodaja robe. Trgovačko društvo se registrira na nadležnom trgovačkom sudu, dok se obrt upisuje u Obrtni registar.

Udruge mogu održavati naplatne tečajeve. Potvrda o takvom uspješno okončanom tečaju nije javna isprava, već je internog značaja. Udruga je dužna ostvareni prihod knjigovodstveno prikazati i platiti odgovarajući porez.

Prodaja ulaznica

- Potrebno je razlikovati ulaznice za neki događaj (koncert, izložba) ako je redovita aktivnost, a ne iznimka u organiziranju koncerata ili izložbi – oporeziv prihod
- Ulaznice koje se odnose na razgledavanje kulturnih dobara, prirodnih bogatstava (muzeji na otvorenom) koje koristi neka neprofitna organizacija ne podliježe oporezivanju.

Odredbama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti („Narodne novine” broj 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20, 126/21) te njegovim provedbenim propisima definirano je što se smatra ugostiteljskom djelatnošću te pod kojim uvjetima i na koji način se ista može obavljati. Prema članku 5. stavku 2. navedenog Zakona, ugostiteljsku djelatnost mogu obavljati sljedeće udruge:

- Hrvatski ferijalni savez i hotelski savez u objektima omladinskog turizma (hostel) za svoje članove i članove međunarodnih udruga omladinskog turizma kojih je savez član;
- Hrvatski planinarski savez i njegove članice u svojim planinarskim objektima prvenstveno za svoje članove i članove međunarodnih udruga planinara kojih je savez član;

- lovačke i ribičke udruge, u svojim klupskim prostorijama i prostorima, za svoje članove i druge registrirane lovce, odnosno ribolovce;
- amaterske sportske udruge za svoje potrebe u svojim poslovnim prostorijama i prostorima;
- pružatelji usluga socijalne skrbi u svojim poslovnim prostorijama i prostorima u svrhu pripreme i usluživanja napitaka, pića, slastica i slično, za potrebe svojih korisnika.

Udruge mogu pružati usluge pripremanja i usluživanja toplih i hladnih napitaka, bezalkoholnih pića i jela, koje organiziraju isključivo za potrebe svojih članova i zaposlenika u svojim poslovnim prostorima, bez obveze registracije djelatnosti ugostiteljstva, te nemaju obvezu od nadležnog upravnog tijela ishoditi rješenje o minimalnim uvjetima.

Iznimno, odredbom članka 12. stavka 2. Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti, omogućeno je udrugama da mogu, kao sudionici proslava i manifestacija koje u promidžbeno-turističku svrhu organiziraju turističke zajednice i jedinice lokalne samouprave, na tim događajima pružati ugostiteljske usluge pripremanja i usluživanja jela, pića i napitaka uz obvezu isticanja tvrtke, odnosno naziva, isticanja i pridržavanja istaknutih cijena, izdavanja čitljivog i točnog računa za pruženu uslugu i isticanja na vidljivom mjestu oznake o zabrani usluživanja alkoholnih pića, drugih pića i/ili napitaka koji sadržavaju alkohol osobama mlađim od 18 godina te poštivanje te zabrane.

SPORTSKI KLUBOVI KAO SPECIFIČNE DJELATNOSTI

- sport je od posebnog interesa za RH prije svega zbog djece i zdravlja, promocije RH u svijetu
- potrebno je upoznati sve funkcije, svrhe osnivanja i uočiti razlike između profesionalnih klubova, rekreativnih sportskih klubova, nacionalnih sportskih saveza i klubova u kojima treniraju školska djeca;
- klubovi u kojima se aktivno trenira određen sport, u kojima treniraju školska djeca i koji organiziraju natjecanja i natjecanja za djecu, koji ovisno o mogućnostima nabavljaju sportsku opremu (nematerijalna/materijalna), a ostvaruju prihode od članarina – nije oporeziv prihod
- nacionalni sportski savezi ako naplaćuju usluge drugim članovima zbog kojih su osnovani (kotizacije, dozvole) – nije oporeziv prihod
- naplata ulaznica sportskih klubova za utakmice i turnira – nije oporeziv prihod

Osobe iz sustava vatrogastva

- poseban interes RH, osobe iz sustava vatrogastva osnivaju se polazeći od obaveze države za postojanjem, a ne osnivaju se isključivo voljom određenih osoba već zakonom utvrđenom strukturom
- povremene djelatnosti kao što je dovoz vode, servis aparat, organizacija priredbe – nije oporeziv prihod

UDRUGE I ZAKON O JAVNOJ NABAVI ("Narodne novine" broj 120/16, 114/22) – dalje ZJN 2016

Javni naručitelji određeni su člankom 6. ZJN 2016:

- Republika Hrvatska, odnosno državna tijela RH,
- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
- tijela javnog prava te udruženja koje je osnovalo jedno ili više prethodno navedenih tijela.

Tijela javnog prava su subjekti koji ispunjavaju sve sljedeće uvjete:

- imaju pravnu osobnost;
- osnovani su posebno u svrhu zadovoljavanja potreba u općem interesu, koje nemaju industrijski ili trgovački značaj;
- u iznosu većem od 50% financira ih javni naručitelj ili su podložna upravljačkom nadzoru od strane javnog naručitelja ili je više od polovine članova njihovih upravnih, upravljačkih ili nadzornih tijela imenovao javni naručitelj.

Za određivanje tijela javnog prava kao javnog naručitelja, a time i obveznika ZJN 2016, prvotno se mora utvrditi je li ispunjen uvjet da se radi o subjektu koji je osnovan za određene svrhe radi zadovoljavanja potreba u općem interesu, koje nemaju industrijski ili trgovački značaj. Ako je taj uvjet ispunjen, utvrđuje se ispunjava li pravna osoba barem jedan od tri dodatna navedena uvjeta.

Financiranje od strane nekog drugog javnog naručitelja u iznosu većem od 50% (iz državnog proračuna, proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili iz proračuna tijela javnog prava) **samo je jedan od tih uvjeta.**

Sukladno Zakonu o udrugama, fizičke i pravne osobe slobodno i dobrovoljno osnivaju udruge radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održiv razvoj te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom.

Prema navedenog udruge nisu tijela javnog prava u smislu ZJN 2016.

Opći interes povezan s izvršavanjem zadaća iz djelokruga svih razina države (koji obuhvaća sve razine vlasti – središnju, regionalnu, lokalnu), a za potrebe kojih ona osniva razne subjekte (tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima, ustanove, agencije i sl.).

Prema odredbama posebnih zakona, moguće je dažava (u širem smislu) osnuje udrugu ili premnese svoju ovlast za izvršavanje pojedinih zadaća iz svojeg djelokruga na udrugu (npr. Zakon o sportu, Zakon o vatrogastvu i sl.).

Shodno tome, takvi subjekti osnovani su u svrhe zadovoljavanja potreba u općem interesu te stoga podlijeću obvezi primjene ZJN 2016.

Pod uvjetom da udrugu nije osnovala država u širem smislu niti je na nju prenijela svoju ovlast za izvršavanje pojedinih zadaća iz svojeg djelokruga, udruga nije pravna osoba koja je osnovana posebno u svrhu zadovoljavanja potreba u općem interesu te stoga ne bi bio ispunjen temeljni uvjet kojim se definira status pravne osobe kao tijela javnog prava, odnosno obveznika primjene ZJN 2016. Ako nije ispunjen temeljni uvjet za utvrđivanje statusa obveznika o javnoj nabavi, nije potrebno utvrđivanje ostalih uvjeta za obveznika primjene Zakona o javnoj nabavi.

IZNIMKA:

Ukoliko je udruga korisnik javnih sredstava koja koristi temeljem poziva javnopravnih tijela (ministarstava, JLS, LAGova i sl.), moguće je da davatelj sredstava propiše u uvjetima ugovora da udruga mora provesti postupak nabave u skladu s posebnim pravilima koja imaju interni karakter unutar tog javnog poziva.

Davatelji takvih sredstava u pravilu izdaju upute za prijavitelje koji nisu obveznici javne nabave koja uglavnom ne upućuju na potrebu provedbe javne nabave (ali mogu!), kojima se često nalažu primjenu načela Zakona o javnoj nabavi, pogotovo transparentnosti i slobode tržišnog natjecanja.

Normativni okvir:

1. Zakon o udrugama („Narodne novine” broj 74/14, 70/17, 98/19, 151/22)
2. Zakon o porezu na dobit („Narodne novine” broj 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 114/22)
3. Zakon o trgovini („Narodne novine” broj 87/08, 96/08, 116/08, 76/09, 114/11, 68/13, 30/14, 32/19, 98/19, 32/20)
4. Zakon o javnoj nabavi („Narodne novine” broj 120/16, 114/22)